

Justitiedepartementet
Enheten för processrätt och
domstolsfrågor
103 33 Stockholm

En omarbetad domstolsdatalag - Anpassning till EU:s dataskyddsförordning (Ds 2017:41)

Ju2017/06965/DOM

Umeå tingsrätt har fått tillfälle att komma med synpunkter på utredarens förslag. Umeå tingsrätt består av en allmän målenhet och mark- och miljödomstol. Därtill är Hyres- och arrendenämnden i Umeå administrativt inordnad under tingsrätten. Detta yttrande lämnas utifrån alla tre verksamheternas perspektiv.

Tingsrätten vill framhålla att domstolsdatalagen och domstolarnas brottsdatalag i möjligaste mån bör samordnas vad gäller systematik och terminologi. Detta då många i domstolarnas personal framöver måste tillämpa båda lagarna med bakomliggande regelverk i sitt dagliga arbete. Därutöver har tingsrätten sammanfattningsvis följande synpunkter

- det bör finnas en tydligare koppling mellan den rättsliga grunden för domstolarnas personuppgiftsbehandling och domstolsdatalagen
- en stor andel personuppgiftsbehandlingen i hyres- och arrendenämndernas sker i verksamhet där det är tveksamt om nämnderna är att betrakta som domstolar i EU-rättslig mening och det finns därför skäl att överväga vilka konsekvenser detta kan få för bl.a. tillsynsmyndighetens behörighet att utöva tillsyn
- förslaget bör ändras i vissa tekniska avseenden, t.ex. bör bestämmelsen om domstolarnas personuppgiftsansvar flyttas upp.

Nedan utvecklar tingsrätten sina synpunkter.

6 Rättslig grund för domstolarnas personuppgiftsbehandling

De rättsliga grunderna för domstolarnas personuppgiftsbehandling bör klart framgå av domstolsdatalagen.

Det framgår inte av förslaget till omarbetad domstolsdatalag vilka de rättsliga grunderna är för domstolarnas personuppgiftsbehandling (art. 6 dataskyddsförordningen). Därigenom skiljer sig detta förslag från bl.a. förslaget till domstolarnas brottsdatalag. Av 2 kap. 1 § i det senare förslaget anges de rättsliga grunderna på ett sätt som liknar ändamålsbestämmelsen i 6 § domstolsdatalagen. Att 2 kap. 1 § rubriceras som rättslig grund medan 6 § anges vara en ändamålsbestämmelse har sin förklaring i att Utredningen om 2016 års dataskyddsdirektiv anser att 6 § till innehållet är mer av en rättslig grund än en egentlig ändamålsbestämmelse (se bl.a. SOU 2017:74 s. 523 ö). Sett ur ett tillämparperspektiv – men även med den enskildes ögon – är det olämpligt om det som är en ändamålsbestämmelse i domstolsdatalagen närmot motsvaras av vad som är en rättslig grund i domstolarnas brottsdatalag. Det är ägnat att skapa förvirring. Något av alternativen bör väljas för båda lagarna.

Tingsrätten anser att det viktigaste är att regleringarna i domstolsdatalagen och domstolarnas brottsdatalag så långt som möjligt stämmer överens. Dock finns det fördelar med att låta den rättsliga grunden uttryckligen framgå av domstolsdatalagen. Regleringen blir klarare och tydligare om den som jämför art. 6 i dataskyddsförordningen med domstolsdatalagen finner den rättsliga grunden angiven i lagen. Vidare framgår det av art. 6.3 att *den rättsliga grunden* kan innehålla vissa bestämmelser för att anpassa tillämpningen av dataskyddsförordningen. Eftersom utredaren bl.a. finner stöd för ändamålsbestämmelsen i 7 § domstolsdatalagen i just art. 6.3, och även andra eventuella anpassningar med stöd av art. 6.3. framöver lär föras in i just domstolsdatalagen, kan det finnas en pedagogisk poäng att i alla fall nämna rättslig grund i domstolsdatalagen t.ex. genom att ta in en bestämmelse som liknar förslaget till 2 kap. 1 § domstolarnas brottsdatalag.

7 Lagens syfte och tillämpningsområde

Tingsrätten bedömer att 2 § andra stycket domstolsdatalagen kan utgå helt. Det framgår av art. 2.1 dataskyddsförordningen för vilka typer av behandling som förordningen gäller och avsikten är inte att domstolsdatalagen ska ett snävare eller vidare tillämpningsområde än vad som framgår av art. 2.1. Därför kan motsvarande bestämmelse i domstolsdatalagen utgå helt.

8 Dömande verksamhet

Tingsrätten anser det kan ifrågasättas om hyres- och arrendenämndernas handläggning av ärenden om medling, lokalmedling, godkännande av avstående från besittningsskydd och olika typer av dispenser kan anses utgöra *dömande verksamhet* och att det finns skäl att överväga vilka konsekvenser det kan få för nämndernas del.

Nämnda ärendetyper utgör den större delen av det totala antalet ärenden som nämnderna i Umeå handlägger under ett år. Under tiden 1 januari–24 oktober 2017 avgjorde nämnderna i Umeå totalt 1 381 ärenden. Utav dessa var i varje fall 1 111 av den typ som det nu är fråga om. I medlingsärenden kan nämnderna inte avgöra ärendet i sak om parterna inte kommer överens, och när det gäller övriga ärenden i denna grupp är det i huvudsak fråga om att godkänna olika avtalsvillkor som parterna är överens om. Handläggningen av dessa ärenden innefattar alltså inte rättskipning i egentlig mening.

När nämnderna ägnar sig åt handläggning som inte innefattar rättskipning är de eventuellt inte att betrakta som domstolar i EU-rättslig mening (se bl.a. Otter Johansen, Tormod & Wejedal, Sebastian, Mot ett funktionellt domstolsbegrepp – Ett bidrag med anledning av den s.k. Försvarsunderättelsesdomstolen (del II av II), *Svensk Juristtidning* häfte 3, 2016, s. 209 ff.) Därför kan man fråga sig om de undantag i dataskyddsförordningen som tar sikte på just behandling i *domstolarnas dömande verksamhet* gäller i den del av nämndernas verksamhet som avser medling, dispenser m.m. och enligt tingsrätten finns det skäl att överväga vad svaret får betydelse för t.ex. tillsynsmyndighetens behörighet att utöva tillsyn. Det kan

tilläggas att utredningen inte är skriven med denna icke-rättsskipande verksamhet för ögonen, i vilken nämnderna alltså mer liknar förvaltningsmyndigheter än domstolar, och det är därför inte givet att de resonemang som utredaren för i alla delar kan tillämpas på nämnderna när de handlägger ärenden om dispenser m.m.

Synpunkter på författningsförslaget som sådant

1 §

Tingsrätten anser att det redan av domstolsdatalagen inledande paragraf bör framgå att lagen innehåller kompletterade bestämmelser till dataskyddsförordningen (3 a § förslaget till omarbetad domstolsdatalag). I 1 § domstolsdatalagen i dess nuvarande lydelse framgår att lagens syfte är tudelat: domstolarna ska kunna behandla personuppgifter ändamålsenligt i sin rättsskipande och rättsvårdande verksamhet och den personliga integriteten ska värnas. Att ange det senare syftet är överflödigt eftersom det framgår av art. 1 dataskyddsförordningen att den avser att värna om detta intresse. Det kan diskuteras vilken självständig funktion som det återstående syftet – dvs. att möjliggöra ändamålsenlig personuppgiftsbehandling – har. Därför kan det övervägas om hela 1 § i sin nuvarande lydelse kan utgå och ersättas av 3 a § i förslaget till en omarbetad domstolsdatalag.

2 §

Som redan har angetts kan andra stycket utgå eftersom det som föreskrivs där redan framgår av domstolsdataförordningen.

9 §

Att det är domstolarna som är personuppgiftsansvariga är av sådan vikt att det finns skäl att placera bestämmelsen tidigare i lagtexten, eventuellt mellan 3 och 3 a §§ i utredningens förslag.

I övrigt har tingsrätten inget att invända mot utredarens förslag.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Agneta Ögren efter föredragning av hyresrådet Mattias Nordell och i samråd med chefsrådmannen Mikael Forsgren, chefsadministratören Jörgen Vikström, tekniska rådet Lena Nilsson, tingsfiskalen Ida Ståhle samt domstolshandläggaren Carola Långström.

Agneta Ögren